

Ivanković, Lea

Master's thesis / Diplomski rad

2019

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Law / Sveučilište u Zagrebu, Pravni fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:199:801183>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-14**

Repository / Repozitorij:

[Repository Faculty of Law University of Zagreb](#)

Pravni fakultet u Zagrebu
Katedra za građansko pravo

Lea Ivanković

JAMSTVO

Diplomski rad

Mentor rada
prof. dr. sc. Saša Nikšić

Zagreb, 2019.

Izjava o izvornosti

Ja, Lea Ivanković, 0066215810, potvrđujem da je moj diplomski rad izvorni rezultat mojega rada te da se u njegovoj izradi nisam koristila drugim izvorima do onih navedenih u radu.

Lea Ivanković

SADRŽAJ

1. UVOD	1
2. OPĆENITO O JAMSTVU	2
3. JAMSTVO (PORUČANSTVO) KAO INSTITUT RIMSKOG PRAVA	3
4. KARAKTERISTIKE JAMSTVA (PORUČANSTVA)	4
4.1. AKCESORNOST.....	4
4.2. SUPSIDIJARNOST.....	6
5. OBLIK UGOVORA O JAMSTVU I SPOSOBNOST STRANAKA	7
6. PREDMET JAMSTVA	10
7. OPSEG ODGOVORNOSTI JAMCA	13
8. ODNOS VJEROVNIKA I JAMCA	16
8.1. VRSTE JAMSTVA.....	16
8.1.1. REDOVNO ILI OBIČNO JAMSTVO.....	16
8.1.2. SOLIDARNO JAMSTVO.....	18
8.1.3. SUJAMSTVO ILI SUPORUČANSTVO.....	21
8.1.4. PODJAMSTVO ILI POTPORUČANSTVO.....	22
8.1.5. JAMSTVO ZA NAKNADU ŠTETE.....	22
8.2. JAMČEVI PRIGOVORI.....	23
8.3. OBVEZE VJEROVNIKA.....	24
9. ODNOS JAMCA I DUŽNIKA	26
9.1. REGRES.....	26
9.2. PRAVO JAMCA NA PRETHODNO OSIGURANJE.....	28
9.3. GUBITAK PRAVA NA NAKNADU.....	28
10. ZASTARA	29
11. PRESTANAK JAMSTVA ILI PORUČANSTVA	32
12. ZAKLJUČAK	33

1. UVOD

Dužnost ispunjenja obveze propisana je u čl. 9. Zakona o obveznim odnosima¹, čime je određeno da su sudionici obveznog odnosa dužni ispuniti svoju obvezu i da su odgovorni za njezino ispunjenje. Međutim, u praksi se nerijetko događa da ugovorne strane ne ispunjavaju svoje ugovorne obveze u ugovorenom roku ili ih uopće ne ispunjavaju, pa ZOO uređuje institute pojačanja ugovornih odnosa. Svrha tih instituta je povećanje vjerojatnosti urednog ispunjenja ugovornih obveza, pa su ta sredstva pojačanja ugovora vezana uz nastanak i prestanak glavne obveze te dijele njenu pravnu sudbinu.²

Razlikuju se oblici osobnog i stvarnog pojačanja ugovornih obveza. Stvarnim pojačanjem obveznog odnosa ugovorni se odnos može pojačati davanjem stvari ili novca.³ Stoga, stvarnim se osiguranjima smatraju kapara, založno pravo, predujam itd. Osobnim osiguranjima pojačava se obveza dužnika, ugovornom kaznom, ili se netko treći uključuje u obvezu pored dužnika pa govorimo o jamstvu.

Ovim će se radom pobliže objasniti institut ugovornog jamstva, kakav je uređen i ZOO-om, njegove bitne karakteristike te odgovornost, u prvom redu, jamca, ali i vjerovnika te glavnog dužnika.

¹ Zakon o obveznim odnosima (NN 35/05, 41/08, 125/11, 78/15, 29/18), u daljnjem tekstu: ZOO

² BEGO, T.: *Pojačanje obveznog odnosa (ugovora)*, Računovodstvo, revizija i financije, XXVII, br.12, 2017. str. 239.

³ *Ibidem*.

2. OPĆENITO O JAMSTVU

Ugovorom o jamstvu jamac se obvezuje prema vjerovniku da će ispuniti valjanu i dospjelu obvezu dužnika, ako ovaj to ne učini.⁴ Na taj način jamac postaje odgovoran za ispunjenje tuđe obveze i dolazi do kumulacije odgovornosti dužnika i jamca.⁵ Ugovor o jamstvu akcesoran je u odnosu na glavni ugovor, onaj između vjerovnika i glavnog dužnika. Budući da, u pravilu, sklapanjem ugovora o jamstvu nastaju obveze samo za jamca, koji se obvezuje vjerovniku ispuniti obvezu ako to ne učini dužnik, a vjerovnik se ne obvezuje na nikakvu protučinidbu, radi se o jednostranoobveznom ugovoru bez naknade.⁶ Također, pravni učinci ugovora o jamstvu nastupaju tek ako i kada dužnik ne ispuni svoju dospjelu obvezu, što znači da se ugovor o jamstvu sklapa uz suspenzivni negativni uvjet.⁷

Za nastanak i valjanost ugovora o jamstvu nije potrebno prethodno obavijestiti glavnog dužnika o tome niti je potrebna njegova suglasnost. Ipak, u praksi je najčešće upravo dužnik taj koji nalazi osobu voljnu i sposobnu jamčiti za njegovu obvezu pa u tu svrhu može s tom osobom sklopiti sporazum o uvjetima za prihvaćanje jamstva. Dakako, taj sporazum može postojati samo neovisno o ugovoru o jamstvu, s obzirom da ugovor o jamstvu sklapa jamac s vjerovnikom.

Iako je jamčeva obveza istovjetna obvezi glavnog dužnika, njegova je odgovornost supsidijarna. Ako je pak jamac podmirio tražbinu vjerovnika, na njega prelazi ta tražbina i sva sporedna prava i

⁴ Čl. 104. ZOO; Tako i: Grupa autora, *Pravni leksikon*, Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2007., str. 515. (u daljnjem tekstu: PRAVNI LEKSIKON): „Ugovorom o jamstvu treća se osoba, jamac ili poruk, obvezuje vjerovniku da će ispuniti valjanu i dospjelu obvezu glavnog dužnika ako on to ne učini.“

⁵ ⁶ JELČIĆ, O.: *Jamstvo*, *Pravo u gospodarstvu*, br. 11-12, 1994., str. 918.

⁷ Tako i JELČIĆ, O., op. cit. (bilj. 5), str 918.

⁸ Čl. 110. ZOO

osiguranja njezina ispunjenja.⁸ Svrha je jamstva osiguranje vjerovnika, a ne oslobađanje dužnika od obveze.⁹ Davanjem pisane izjave o jamstvu, jamac pristupa obvezi glavnog dužnika, koji je i dalje obvezan ispuniti činidbu.

Odredbe o jamstvu sadržane su u ZOO-u u člancima 104. - 126., Glava VI. o promjenama u obveznom odnosu, odjeljak 1. Promjene na strani subjekta. Međutim, valja naglasiti da, iako se spomenute odredbe ZOO-a odnose na jamstvo nastalo na temelju ugovora, ono može nastati i izravno na temelju zakona, primjerice kad je posebnim zakonom određeno da država ili banka jamče za štedne uloge kod određenih banaka.¹⁰

3. JAMSTVO (PORUČANSTVO) KAO INSTITUT RIMSKOG PRAVA

O važnosti jamstva u današnjem pravu govori činjenica da je taj institut zauzimao značajno mjesto još u rimskom obveznom pravu. Kao i danas, u rimskom je pravu jamstvo podrazumijevalo obvezu treće osobe, uz glavnog dužnika, radi osiguranja vjerovnika. Međusobni odnos između dužnika i poruka nije koordiniran kao kod pasivne solidarnosti, već je u prvom redu bila obveza glavnog dužnika (*obligatio principalis*), a obveza je poruka bila nadopuna (*accessio*) glavne obveze.¹¹

Klasično rimsko pravo poznavalo je tri tipa jamstva: *sponsio*, koji je bio dostupan samo rimskim građanima; *fideipromissio*, koji je bio dostupan i peregrinima te *fideiussio*, koji je bio dostupan i rimskim građanima i peregrinima, ali različitog sadržaja od

⁹ KLARIĆ, P., VEDRIŠ, M.: *Građansko pravo*, 2014., str. 438.

¹⁰ GORENC, V., BELANIĆ, L., MOMČINOVIĆ, H., PERKUŠIĆ, A., PEŠUTIĆ, A., SLAKOPER, Z., VUKELIĆ, M., VUKMIR, B. (u daljnjem tekstu: GORENC i suradnici): *Komentar Zakona o obveznim odnosima*, 2014., str. 173.

¹¹ HORVAT, M., *Rimsko pravo*, Zagreb, 1977., str. 229.

prva dva oblika. Sponsio i fideipromissio nisu prelazili na jamčeve nasljednike, dok fideiussio jest.¹²

I u klasičnom rimskom pravu, temeljna karakteristika jamstva bila je akcesornost. Obveza jamca dijelila je pravnu sudbinu obveze glavnog dužnika i nije mogla biti veća od nje. Međutim, u rimskom pravu institut jamstva nije imao element supsidijarnosti. U klasično doba, vjerovnik nije morao prvotno zahtijevati ispunjenje činidbe od glavnog dužnika te se mogao, radi ispunjenja obveze, odmah obratiti jamcu.¹³ Tek Justinijan uvodi tzv. beneficium excussionis sive ordinis¹⁴, i time jamstvu daje element supsidijarnosti.

4. KARAKTERISTIKE JAMSTVA (PORUČANSTVA)

4.1. AKCESORNOST

Po svojoj funkciji, jamstvo je akcesorni ili sporedni ugovor, te kao takav ovisi o postojanju i valjanosti glavnog ugovora, odnosno onog između vjerovnika i glavnog dužnika. Akcesornost jamstva podrazumijeva to da obveza jamca ovisi o valjanoj obvezi glavnog dužnika. „Predmet jamstva mora odgovarati dijelom ili u cijelosti predmetu obveze glavnog dužnika. U suprotnom se jamac u regresnom odnosu ne bi mogao naknadno namiriti od glavnog dužnika jer u tom odnosu glavni dužnik ne smije biti u težem položaju nego što bi bio da vjerovniku,

¹² BORAS, M., MARGETIĆ, L.: *Rimsko pravo*, Zagreb, 1980., str. 138., HORVAT, M., op. cit. (bilj. 11), str. 230.

¹³ HORVAT, M., op. cit. (bilj. 11), str. 230.

¹⁴ „Prigovor poruka (jamca) da se vjerovnik nije pokušao najprije namiriti od glavnog dužnika; prigovor redoslijeda naplate“, ROMAC, A.: *Rječnik latinskih pravnih izraza*, Zagreb, 1992.

neovisno o jamstvu, nije uredno ispunio dugovano."¹⁵

Budući da je jamstvo uvjetovano postojanjem pravovaljane obveze glavnog dužnika, prestankom dužnikove obveze prestaje i obveza jamca te ništetnošću dužnikove obveze, ništetna je i obveza jamca.¹⁶

Međutim, to ne znači da obveza jamca ne može prestati dok još postoji obveza glavnog dužnika, budući da se ugovorom o jamstvu za jamca mogu ugovoriti povoljniji uvjeti u odnosu na dužnikovu obvezu odnosno može doći do otpusta duga jamcu, poništenja ugovora o jamstvu¹⁷ ili drugih okolnosti koje uzrokuju prestanak samo ugovora o jamstvu.

Ustupom tražbine (cesijom), s tražbinom na primatelja prelaze sva sporedna prava, pa tako i prava iz ugovora o jamstvu.¹⁸ Iz navedene zakonske odredbe proizlazi da jamstvo, kao i ostala sporedna prava, ex lege prelaze na novog vjerovnika. Međutim, budući da se radi o dispozitivnoj odredbi, stari i novi vjerovnik (cedent i cesionar) mogu ugovorom odrediti da sporedna prava ne prelaze na novog vjerovnika, što će imati za posljedicu njihov prestanak.

Sukladno načelu akcesornosti obveze jamca, zastarom glavne obveze dolazi do zastare obveze jamca, pod uvjetom da njegova obveza nije ranije zastarjela.

Međutim, iako je jasno da obveza jamca ovisi o obvezi glavnog dužnika, važno je naglasiti da to ne znači da se ugovor o jamstvu mora sklopiti istovremeno s pravnim poslom iz kojeg potječe

¹⁵ JAKŠIĆ, T.: *Predmet jamstva- za koje se obveze može jamčiti?*, Pravo u gospodarstvu, 3, 2014., str. 661.

¹⁶ JELČIĆ, O., op. cit. (bilj. 5), str. 919.; KLARIĆ, P., VEDRIŠ, M., op. cit. (bilj. 9), str. 436.

¹⁷ Prema čl. 279. i 280. ZOO, ugovorna strana može zahtijevati poništenje ugovora ako je isti sklopljen zbog nedopuštene prijetnje ili uporabom sile druge ugovorne strane, odnosno ako je bila u bitnoj zabludi glede objekta ugovora, osobe s kojom je sklopila ugovor ili okolnosti koje se po običajima u prometu ili namjeri strana smatraju odlučnim, a strana koja je u zabludi ne bi inače sklopila takav ugovor.

¹⁸ Čl. 81. st. 1. ZOO

glavna obveza. Vjerovnik i jamac mogu sklopiti ugovor o jamstvu istovremenom nastankom glavne obveze, ali i prije odnosno nakon nastanka te obveze.¹⁹

4.2. SUPSIDIJARNOST

Supsidijarnost jamstva podrazumijeva da vjerovnik može od jamca zahtijevati ispunjenje obveze tek ako se neuspješno pokušao namiriti od glavnog dužnika. Supsidijarnost je bitan element redovitog ili običnog jamstva²⁰, dok u solidarnom jamstvu nema te karakteristike. Prema tome, može se zaključiti da je supsidijarnost svojstvo određenih vrsta jamstva, ali svakako nije općenita osobina ovog instituta.

Prvenstveno, važno je odrediti kada se smatra da se vjerovnik neuspješno pokušao namiriti od glavnog dužnika. Po dospijeću obveze, vjerovnik mora glavnom dužniku uputiti pisani poziv na ispunjenje obveze te mu za to ostaviti određeni rok. Tek ako, protekom tog određenog roka, dužnik ne ispuni obvezu, vjerovnik ima pravo zahtijevati ispunjenje od jamca.²¹

Iznimno, vjerovnik može zahtijevati ispunjenje od jamca i bez prethodnog pozivanja glavnog dužnika na ispunjenje, ako je očito da su dužnikova sredstva nedovoljna za to ili ako je dužnik pao pod stečaj.²²

Međutim, ako je ugovoreno solidarno jamstvo te se jamac obvezao kao jamac platac, nema karakteristike supsidijarnosti. U tom slučaju, jamac platac odgovara vjerovniku za cijelu obvezu, kao i glavni dužnik, te vjerovnik može zahtijevati ispunjenje po svojoj volji, bilo od glavnog dužnika, bilo od jamca platca ili od

¹⁹ Tako i: RAFFAELLI, B.: *Jamstvo*, Hrvatska gospodarska revija, Vol. 49, br. 1., 2000., str. 75.; GORENC i suradnici, op. cit. (bilj. 10), str. 174.

²⁰ ZOO-78 ga je nazivao supsidijarnim jamstvom

²¹ Čl. 111. st. 1. ZOO

²² Čl. 112. st. 2. ZOO

obojuce istovremeno.²³ Važno je naglasiti da se u trgovačkim ugovorima predmnijeva solidarna odgovornost jamca, ako nije samim ugovorom drukčije predviđeno.²⁴

ZOO ne sadrži izričite odredbe o obveznom redosljedju namirenja vjerovnika ako je njegovo potraživanje osigurano, uz jamstvo, i zalogom. Smatra se da u tom slučaju vjerovnik ima pravo izbora hoće li ispunjenje tražiti najprije od jamca ili će se namiriti iz zaloga. U praksi će, najčešće, vjerovnik prvenstveno pokušati namiriti svoju tražbinu od jamca, kako bi izbjegao sudski postupak prodaje založene stvari.²⁵

5. OBLIK UGOVORA O JAMSTVU I SPOSOBNOST STRANAKA

ZOO izričito propisuje da se ugovorom o jamstvu može obvezati samo onaj tko ima potpunu poslovnu sposobnost.²⁶ Spomenutom se odredbom štite interesi osoba s ograničenom poslovnom sposobnošću, odnosno maloljetnika i osoba koje su djelomično lišene poslovne sposobnosti. Iako je zakonom propisano da osoba ograničene poslovne sposobnosti može, bez odobrenja svog zakonskog zastupnika, sklapati one ugovore čije joj je sklapanje zakonom dopušteno, odnosno one ugovore čije joj sklapanje nije izričito zabranjeno sudskom odlukom o djelomičnom lišenju poslovne sposobnosti²⁷, takva osoba ipak ne može sklopiti ugovor o jamstvu. Dakle, osoba s ograničenom poslovnom sposobnošću ne može sklopiti ugovor o jamstvu odnosno preuzeti obvezu jamčenja niti u slučaju kad se jamstvo odnosi na one obveze koje bi one

²³ Čl. 111. st. 3. ZOO

²⁴ Na temelju čl. 111. st. 4. ZOO, i GORENC i suradnici, op. cit. (bilj. 10), str. 174.

²⁵ ČUVELJAK, J.: *Jamstvo*, Hrvatska pravna revija 7, br. 2, 2007., str. 28.; JELČIĆ, O., op. cit. (bilj 5), str. 928.

²⁶ Čl. 106. ZOO

²⁷ Čl. 276. st. 2. ZOO

inače mogle pravovaljano preuzeti, niti bi takav ugovor mogao konvalidirati naknadnim odobrenjem njezinog zakonskog zastupnika.²⁸ Takav je ugovor apsolutno ništav. Smisao navedenih odredbi leži upravo u činjenici da tim ugovorom nastaju obveze samo za jamca, budući da se u pravilu radi o jednostranom i besplatnom ugovoru.

Što se tiče sposobnosti glavnog dužnika, jamac za obvezu poslovno nesposobne osobe odgovara vjerovniku isto kao i jamac poslovno sposobne osobe.²⁹ Ovom odredbom ZOO-a odstupa se od načela akcesornosti jamstva, budući da su obveze poslovno nesposobnih osoba pobojne, ali jamčeva obveza ipak je valjana. Svrha ove odredbe jest zaštita interesa vjerovnika, jer mu se povećava sigurnost naplate, ali i glavnog dužnika, budući da postoji velika vjerojatnost da je jamac morati ispuniti obvezu.³⁰ Svakako, važna je okolnost je li jamac, u trenutku sklapanja ugovora o jamstvu, znao da je glavni dužnik poslovno nesposoban. Ako je znao, ugovor o jamstvu je valjan i jamac odgovara za ispunjenje obveze. Međutim, u slučaju da jamac dokaže da, zbog bitnih i ispričivih mana volje, nije znao da je dužnik za kojeg je jamčio poslovno nesposoban, mogao bi pobijati ugovor o jamstvu.

Uz poslovnu sposobnost, za valjanost ugovora o jamstvu zakonom je predviđen još jedan važan uvjet, izjava o jamčenju dana u pisanom obliku. ZOO tako propisuje: „Ugovor o jamstvu obvezuje jamca samo ako je izjavu o jamčenju učinio u pisanom obliku.“³¹ Iz spomenute zakonske odredbe da se protumačiti da je pisani oblik propisan kao pretpostavka za valjanost samo izjave o jamčenju, ne za cijeli ugovor o jamstvu.³² Zahtjev za pisanom formom izjave o

²⁸ ČUVELJAK, J., op. cit. (bilj. 26), str. 29.

²⁹ Čl. 107. st. 1. ZOO

³⁰ GORENC i suradnici, op. cit. (bilj. 10), str. 176.

³¹ Čl. 105. ZOO

³² Tako i ČUVELJAK, J., op. cit. (bilj. 26), str. 28.

jamčenju prestavlja iznimku od neformalnosti ugovora, kao općeprihvaćenog načela obveznog prava. Naime, smatra se da se time štite jamci od nepromišljenih i olakih preuzimanja obveza za ispunjenje tuđeg duga. Zahtijeva se pisana forma izjave o jamčenju radi zaštite jamca, upravo iz razloga što je ugovor o jamstvu jednostranoobvezan, pa jamčevo prihvaćanje odgovornosti za ispunjenje tuđe obveze mora biti izričito i jasno. Izjava o jamčenju mora sadržavati nedvojbeno očitovanje volje jamca da preuzima jamčenje i točno određenu obvezu za koju se jamči,³³ budući da jamac odgovara samo za ispunjenje onog predmeta obveze koji je naveden u izjavi.³⁴

Iz sudske prakse:

a) Odredbom čl. 998. ZOO ugovor o jamstvu obvezuje jamca samo ako je izjavu o jamčenju učinio pisano.

„Pravilno su sudovi ocijenili da je osnovan prigovor promašene pasivne legitimacije tuženika i da tuženik nije dužan ispuniti obvezu iz ugovora o kreditu broj 30- 110- 0137 od 13. svibnja 1991., jer se ugovorom o kreditu nije obvezao kao jamac ispuniti obvezu korisnika kredita, ako ju on ne ispuni niti je tuženik potpisao izjavu o mjeničnom očitovanju.“

Vrhovni sud Republike Hrvatske, Rev x 223/08-2, od 16. IX. 2009.

b) Da bi neka osoba odgovarala za tuđu obvezu kao jamac, nije dovoljan njezin potpis u tom svojstvu na ugovoru o toj obvezi (ugovor o kreditu) bez postojanja pisane izjave kojom ta osoba na izričit i nedvosmislen način izražava volju da

³³ JELČIĆ, O., op. cit. (bilj. 5), str. 920.

³⁴ JAKŠIĆ, T., op. cit. (bilj. 15), str. 660.

ispuni vjerovniku njegovu dospjelu tražbinu iz toga ugovora.
Županijski sud u Bjelovaru, GŽ-1519/16-2, od 9. II. 2017.

Iako nepoštivanje forme za izjavu o jamčenju rezultira ništetnošću same izjave i time da izjava ne obvezuje jamca, ako je ugovor o jamstvu ipak u cijelosti ili u pretežnom dijelu izvršen, može nastupiti konvalidacija ugovora.³⁵

Da bi došlo do konvalidacije ugovora, moraju se kumulativno ispuniti tri pretpostavke. Prvo, za određeni ugovor mora biti propisan pisani oblik. Zatim, sve ugovorne strane moraju u cijelosti ili barem pretežitom dijelu ispuniti svoje obveze te naposljetku, iz cilja zbog kojeg je propisan pisani oblik ugovora ne proizlazi drugo. Budući da ugovorom o jamstvu u pravilu nastaju obveze samo za jamca, ugovor (bez pisane izjave o jamčenju) može konvalidirati ako je jamac barem u pretežnom dijelu ispunio svoju obvezu.

6. PREDMET JAMSTVA

Neovisno o njenom sadržaju, jamstvo se može dati za svaku pravovaljanu obvezu. Prema načelu akcesornosti, obveza jamca ovisi o pravovaljanosti obveze glavnog dužnika. Obveza je pravovaljana kad je činidba iz te obveze moguća, dopuštena te određena odnosno odrediva.³⁶ Sukladno tome, ako je činidba nemoguća, nedopuštena, neodređena ili neodrediva, ugovor o jamstvu je ništav.³⁷ S obzirom na sadržaj obveze, ona se može sastojati u davanju (*dare*), činjenju (*facere*), propuštanju (*non facere*) ili trpljenju (*pati*). Iako je u pravilu predmet jamstva

³⁵ Na temelju čl. 294. ZOO, GORENC i suradnici, op. cit. (bilj 10), str. 175.; JELČIĆ, O., op. cit. (bilj. 5), str. 920.

³⁶ Čl. 269. st. 2. ZOO

³⁷ Čl. 270. st. 1. ZOO

ispunjenje novčane činidbe glavnog dužnika, nema zapreke da se jamstvom preuzme obveza ispunjenja nenovčane činidbe odnosno činidbe glavnog dužnika koja nema imovinski karakter.³⁸

Jamac se može obvezati i za strogo osobnu obvezu glavnog dužnika, odnosno određene obveze koju može ispuniti samo dužnik³⁹, primjerice izrada kakvog umjetničkog djela. U tom je slučaju predmet jamčeve obveze, s obzirom da on ne može ispuniti takvu činidbu, naknada štete koja je vjerovniku nastala zbog neispunjenja obveze od strane glavnog dužnika.⁴⁰

U teoriji su podijeljena mišljenja o tome mogu li predmet jamstva biti naturalne odnosno neutužive obveze, primjerice zastarjela obveza. Međutim, prevladava stajalište da su takve obveze, iako neutužive, pravovaljane pa sukladno tome mogu biti predmetom jamstva.⁴¹ "Pritom valja razlikovati tražbinu koja je u trenutku sklapanja ugovora o jamstvu već bila zastarjela od tražbine koja je zastarjela nakon sklapanja ugovora o jamstvu. U drugom slučaju jamac može uložiti prigovor zastare duga glavnog dužnika te tako otkloniti zahtjev vjerovnika za ispunjenjem činidbe glavnog dužnika, dok u prvom slučaju (jamčenje za naturalnu obvezu) jamac to ne može učiniti jer se preuzimanjem jamstva za obvezu koja je već zastarjela svjesno odrekao tog prigovora."⁴²

Jamčiti se može i za uvjetne obveze glavnog dužnika, čije je ispunjenje vezano za odgodni ili suspenzivni uvjet, odnosno one obveze čiji nastanak i prestanak ovisi o nastupanju neke buduće neizvjesne činjenice.⁴³ U tom je slučaju uvjetna i obveza jamca,

³⁸ JAKŠIĆ, T., op. cit. (bilj. 15), str. 662.

³⁹ KLARIĆ, P., VEDRIŠ, M., op. cit. (bilj. 9), str. 436.

⁴⁰ JAKŠIĆ, T., op. cit. (bilj. 15), str. 664; JELČIĆ, O., op. cit. (bilj. 5), str. 922.

⁴¹ GORENC i suradnici, op. cit. (bilj. 10), str. 177.; JAKŠIĆ, T., op. cit. (bilj. 15), str. 664.

⁴² JAKŠIĆ, T., op. cit. (bilj. 15), str. 664.-665.

⁴³ JELČIĆ, O., op. cit. (bilj. 5), str. 922.

što znači da će ona nastati samo ako nastane i obveza za koju jamči, u trenutku ispunjenja uvjeta. Predmetom jamstva može biti obveza čije je ispunjenje vezano za raskidni odnosno rezolutivni uvjet, pa će u tom slučaju jamac biti u obvezi jamčenja sve do nastupa raskidnog uvjeta.⁴⁴ Sukladno navedenom, jamac je dužan ispuniti obvezu glavnog dužnika ako je nastupio odgodni uvjet, odnosno ako nije nastupio raskidni uvjet do trenutka kad je vjerovnik zahtijevao ispunjenje od glavnog dužnika, a potom i jamca.⁴⁵

Predmetom jamstva mogu biti i određene buduće obveze glavnog dužnika⁴⁶, odnosno one obveze koje u trenutku sklapanja ugovora o jamstvu još nisu nastale, ali će nastati naknadno. Budući da, prema načelu akcesornosti, obveza jamca ne postoji bez obveze glavnog dužnika, jamstvo za određenu buduću obvezu imat će pravni učinak prema jamcu trenutkom nastanka obveze glavnog dužnika osigurane jamstvom.⁴⁷ Međutim, važno je razlikovati situaciju kad je izjavom o jamstvu predviđen rok u kojem treba nastati određena buduća obveza od suprotne situacije, kad takav rok nije predviđen. U potonjem slučaju, ako rok nije određen u izjavi o jamstvu, jamac ima pravo opozvati jamstvo sve dok obveza glavnog dužnika ne nastane.⁴⁸ Ako je pak u izjavi o jamstvu predviđen rok u kojem treba nastati buduća obveza, i protekom tog roka obveza ne nastane, dolazi do prestanka jamstva.

Zakonodavac izričito propisuje da se može jamčiti za određene buduće obveze, pa time zapravo nameće obvezu da predmet obveze glavnog dužnika mora biti barem odrediv u izjavi o jamčenju. To

⁴⁴ JELČIĆ, O., op. cit. (bilj. 5), str. 922.; suprotno stajalište: ČUVELJAK, J., op. cit. (bilj. 26), str. 30.: „Jamstvo se ne može dati za one obveze koje su sklopljene pod raskidnim uvjetom jer u tom slučaju dolazi do raskida ugovora kad nastupi ta buduća i neizvjesna okolnost postavljena kao uvjet.“

⁴⁵ JAKŠIĆ, T., op. cit. (bilj. 15), str. 666.

⁴⁶ Čl. 108. st. 2. ZOO

⁴⁷ JAKŠIĆ, T., op. cit. (bilj. 15), str. 672.

⁴⁸ Čl. 108. st. 3. ZOO

svakako ne znači da predmetom jamstva mogu biti samo one buduće obveze koje su u potpunosti određene u izjavi o jamčenju, ali se htjelo upozoriti ugovorne strane da, pri sklapanju ugovora o jamstvu, paze na valjano određenje sadržaja obveze glavnog dužnika koja u trenutku sklapanja ugovora još nije nastala, jer će se u protivnom raditi o nevaljanom jamstvu.⁴⁹

Jamčiti se može, osim za obvezu glavnog dužnika, i za obvezu drugog jamca, pa time nastaje podjamstvo. Podjamac jamči vjerovniku za obvezu njegovog jamca i time preuzima obvezu ispunjenja vjerovnikove tražbine prema glavnom dužniku, ako to ne učini jamac.⁵⁰

7. OPSEG ODGOVORNOSTI JAMCA

Sukladno načelu akcesornosti jamstva, obveza jamca ne može biti veća od obveze glavnog dužnika. Vjerovnik ne može jamcu postaviti zahtjev za ispunjenje neke obveze ako takav isti zahtjev ne bi mogao postaviti i glavnom dužniku. Međutim, nepoštivanje ovog ograničenja nema za posljedicu ništetnost ugovora o jamstvu, iako se radi o prisilnoj normi. Naime, ugovore li vjerovnik i jamac za jamca veću obvezu ili pod težim uvjetima u odnosu na obvezu glavnog dužnika, jamčeva će se obveza svesti na mjeru dužnikove obveze.⁵¹ Za preostali dio obveze jamac bi mogao odgovarati samostalno kao glavni dužnik, neovisno o obvezi za koju je jamčio.⁵²

Ako bi vjerovnik i glavni dužnik, pravnim poslom sklopljenim

⁴⁹ JAKŠIĆ, T., op. cit. (bilj. 15), str. 673.

⁵⁰ Na temelju čl. 108. st. 4. ZOO, ČUVELJAK, J., op. cit. (bilj. 26), str. 30.

⁵¹ Čl. 109. st. 2. ZOO

⁵² JELČIĆ, O., op. cit. (bilj. 5), str. 923.; GORENC i suradnici, op. cit. (bilj. 10), str. 178.

nakon nastanka jamstva, povećali obvezu glavnog dužnika ili ugovorili teže uvjete za ispunjenje te obveze, time ne bi utjecali na opseg jamčeve odgovornosti te on duguje samo za ono za što je jamčio.⁵³ Međutim, smanji li se obveza glavnog dužnika, sporazumom vjerovnika i glavnog dužnika, djelomičnim ispunjenjem i sl., u istom se opsegu smanjuje i obveza jamca.⁵⁴

U skladu s načelom akcesornosti jamstva, jamac u pravilu odgovara za ispunjenje cijele obveze glavnog dužnika, ako nije drukčije ugovoreno. Dakako, nema zapreke da se odgovornost jamca ograniči samo na dio obveze glavnog dužnika ili da se ugovori za jamca ispunjenje obveze pod povoljnijim uvjetima.⁵⁵

Načelo akcesornosti obveze jamca trpi dvije iznimke, i to u slučaju stečaja glavnog dužnika i njegove smrti.⁵⁶

Stečaj nad glavnim dužnikom otvara se ako je on nesposoban za plaćanje ili ako je prezadužen.⁵⁷ U tom slučaju, vjerovnik je dužan prijaviti svoje potraživanje u stečaj i o tome obavijestiti jamca, jer u protivnom odgovara jamcu za štetu koju bi on pretrpio zbog toga.⁵⁸ Odredbom koja obvezuje vjerovnika da prijavi svoju tražbinu u stečaj, a ne pravo da zahtijeva namirenje od jamca, poštuje se načelo supsidijarnosti jamstva. Dođe li u stečajnom postupku do smanjenja obveze glavnog dužnika, to ne podrazumijeva razmjerno smanjenje obveze jamca te on ostaje odgovoran za ispunjenje obveze u opsegu u kojem je jamčio.⁵⁹

Upravo se ovom odredbom odstupa od načela akcesornosti jamca, budući da bi u spomenutom slučaju obveza jamca mogla biti veća od

⁵³ GORENC i suradnici, op. cit. (bilj. 10), str. 178.

⁵⁴ Tako i GORENC i suradnici, op. cit. (bilj. 10), str. 178.

⁵⁵ Na temelju čl. 109. St. 2. ZOO: ČUVELJAK, J., op. cit. (bilj. 26), str. 32.; GORENC i suradnici, op. cit. (bilj. 10), str. 179.; KLARIĆ, P., VEDRIŠ, M., op. cit. (bilj. 9), str. 436.

⁵⁶ JELČIĆ, O., op. cit. (bilj. 5), str. 924.

⁵⁷ Čl. 5. st. 2. Stečajnog zakona (NN 71/15, 104/17), u daljnjem tekstu: SZ

⁵⁸ Čl. 114. st. 1. ZOO

⁵⁹ Čl. 114. st. 2. ZOO

obveze glavnog dužnika.

U slučaju smrti glavnog dužnika, njegovi nasljednici odgovaraju za njegove dugove. Zakon o nasljeđivanju izričito propisuje da nasljednik odgovara za ostaviteljeve dugove, ali do visine vrijednosti naslijeđene imovine.⁶⁰ Međutim, jamac ipak odgovara za cijeli iznos obveze za koju je jamčio, unatoč činjenici da se od nasljednika može zahtijevati isplata samo dijela obveze, sukladno njegovom naslijeđenom dijelu.

Zbog zaštite interesa vjerovnika, ZOO izričito propisuje da jamac odgovara i za svako povećanje obveze glavnog dužnika koje je posljedica dužnikovog zakašnjenja ili dužnikove krivnje.⁶¹ Dakako, sukladno načelu slobode uređivanja obveznih odnosa, ugovorom o jamstvu može se ugovoriti drukčije, primjerice da jamac ne odgovara za sva povećanja obveze glavnog dužnika nego samo za određena.

Također, jamac je obvezan naknaditi i sve potrebne troškove koje je vjerovnik imao radi namirenja potraživanja od glavnog dužnika, primjerice troškovi sudskog postupka priznati vjerovniku, ugovorna kazna koju glavni dužnik mora platiti, zatezne kamate i sl.⁶² S obzirom da se ugovorom o jamstvu može ograničiti odgovornost jamca, nema zapreke da se drukčije uredi i opseg odgovornosti jamca za troškove, iako se radi o kogentnoj normi.⁶³ Naposljetku, zakonom je određeno da jamac odgovara i za ugovorene kamate, ali samo za one koje su dospjele na naplatu nakon sklapanja ugovora o jamstvu, ako nije istim ugovorom drukčije određeno.⁶⁴ Iako, u pravilu, jamac ne odgovara za

⁶⁰ Čl. 139. st. 3. Zakona o nasljeđivanju (NN 48/03, 163/03, 35/05, 127/13, 33/15, 14/19)

⁶¹ Na temelju čl. 109. st. 4. ZOO, GORENC i suradnici, op. cit. (bilj.10), str. 179.

⁶² Na temelju čl. 109. st. 3. ZOO, GORENC i suradnici, op. cit. (bilj. 10). str. 179.

⁶³ JELČIĆ, O., op. cit. (bilj 5), str. 924.

⁶⁴ Čl. 109. st. 5. ZOO

ugovorene kamate dospjele prije sklapanja ugovora o jamstvu, jamac je odgovoran za zateznu kamatu koja je počela teći prije nastanka jamstva, budući da je obveza plaćanja zatezne kamate posljedica zakašnjenja glavnog dužnika.⁶⁵

8. ODNOS VJEROVNIKA I JAMCA

Odnos vjerovnika i jamca prvenstveno ovisi o tome koja je vrsta jamstva ugovorena.

8.1. VRSTE JAMSTVA

8.1.1. REDOVNO ILI OBIČNO JAMSTVO

Većina odredbi ZOO-a o jamstvu odnosi se upravo na redovno ili obično jamstvo. Glavne su karakteristike ove vrste jamstva akcesornost i supsidijarnost obveze jamca.

Iz toga proizlazi sljedeće: jamac odgovara vjerovniku za pravovaljanu i dospjelu obvezu glavnog dužnika, ali tek ako je glavni dužnik ne ispuni u određenom roku.

Dakle, da bi se vjerovnik mogao namiriti od jamca, potrebno je da se ispune određene pretpostavke. Prvenstveno, obveza glavnog dužnika mora biti pravovaljana i dospjela. Nadalje, vjerovnik se mora najprije pokušati namiriti od glavnog dužnika. U većini zakonodavstava, pa tako i u našem, to ne podrazumijeva obvezu vjerovnika da sudskim putem zahtijeva ispunjenje obveze od glavnog dužnika, pa da se tek u slučaju negativnog ishoda može obratiti jamcu. Smatra se dovoljnim da vjerovnik, po dospijeću obveze, pisanim putem opomene glavnog dužnika na ispunjenje

⁶⁵ JELČIĆ, O., op. cit. (bilj. 5), str. 924.

obveze i u tu svrhu mu ostavi određeni rok.⁶⁶ Tek ako, protekom tog roka, glavni dužnik ne bi ispunio svoju obvezu, vjerovnik može zahtijevati ispunjenje od jamca.

Ako se vjerovnik ne bi pridržavao zakonom propisanog redoslijeda te bi prvenstveno zahtijevao ispunjenje od jamca, jamac bi se uspješno mogao pozvati na *beneficium ordinis*⁶⁷ i odbiti ispunjenje obveze.

Međutim, postoje dvije iznimke kada je vjerovnik, unatoč načelu supsidijarnosti, ovlašten zahtijevati od jamca ispunjenje obveze glavnog dužnika bez da je prethodno tražio ispunjenje od glavnog dužnika.⁶⁸

Naime, ako je očito da se iz sredstava glavnog dužnika ne može ostvariti ispunjenje vjerovnikovog potraživanja, vjerovnik može odmah zahtijevati ispunjenje od jamca. Kada je "očito" da se iz sredstava glavnog dužnika ne može podmiriti tražbina vjerovnika, ovisi o konkretnim materijalnim prilikama dužnika.⁶⁹

Do druge iznimke od načela supsidijarnosti jamstva dolazi u slučaju kad je glavni dužnik pao pod stečaj. Pravne posljedice ovaranja stečajnog postupka nastupaju u trenutku objave rješenja o otvaranju stečajnog postupka na mrežnoj stranici e- Oglasna ploča sudova⁷⁰, pa se od tada vjerovnik može obratiti jamcu sa zahtjevom za ispunjenje obveze. Propisivanjem navedenih iznimki

⁶⁶ Na temelju čl. 111. st. 1. ZOO, GORENC i suradnici, op. cit. (bilj. 10), str. 181.

⁶⁷ "Povlastica redoslijeda", ROMAC, A., op. cit. (bilj. 14).

⁶⁸ Čl. 111. st. 2. ZOO

⁶⁹ JELČIĆ, O., op. cit. (bilj 5), str. 927.

⁷⁰ Čl. 158. st. 1. SZ 2017

zakonodavac štiti interese vjerovnika, pa u tim slučajevima jamac ne bi mogao isticati prigovor *beneficium ordinis*.

8.1.2. SOLIDARNO JAMSTVO

Ako se jamac obvezao kao jamac platac, govorimo o solidarnom jamstvu. Jamac platac odgovara vjerovniku na isti način i pod istim uvjetima kao glavni dužnik i pritom vjerovnik može ispunjenje obveze zahtijevati i od glavnog dužnika i od jamca platca ili od obojice istodobno.⁷¹ U trgovačkim se ugovorima predmnijeva da se jamac obvezao kao jamac platac, ali moguće je drukčije odrediti ugovorom o jamstvu.

Solidarno je jamstvo, kao i redovno, akcesorne prirode te obveza jamca ovisi o obvezi glavnog dužnika. Međutim, kod solidarnog jamstva nema supsidijarnosti, što znači da vjerovnik može, ako glavni dužnik nije ispunio dospelu obvezu, zahtijevati od jamca ispunjenje.

Dakle, vjerovnik ne mora, po dospijeću obveze, pozivati glavnog dužnika pisanim putem na ispunjenje obveze niti mu mora ostavljati rok, kao što bi morao da se radi o redovnom ili običnom jamstvu. Očigledno, solidarno jamstvo pruža vjerovniku veći stupanj sigurnosti da će njegova tražbina biti namirena nego što bi to bio slučaj u redovitom jamstvu.

⁷¹ Čl. 111. st. 3. ZOO

Iz sudske prakse:

- a) Ako se jamac obvezao kao jamac platac, odgovora vjerovniku kao glavni dužnik za cijelu obvezu i vjerovnik može zahtijevati njezino ispunjenje bilo od glavnog dužnika bilo od jamca ili od obojice u isto vrijeme.

Trgovački sud u Zagrebu, P-1218/11, od 1. II. 2013., djelomično potvrđena i preinačena presuda Visokoga trgovačkog suda, Pž-8752/13, od 20. V. 2015.

- b) Jamca platca ne oslobađa od njegove solidarne obveze ispunjenja tražbine davatelja kredita činjenica što mu se na temelju njegova pristanka već plijeni mirovina, odnosno isto nije procesna zapreka da isti bude utužen na temelju istog ugovora o kreditu.

“U smislu odredbe čl. 1004. st. 3. Zakona o obveznim odnosima (dalje: ZOO/91) obvezivanjem četvrtotužene kao solidarnog jamca zasnovana je njezina obveza prema tužitelju kao vjerovniku, a koja je jednaka obvezi prvotuženika kao korisnika kredita jer takav jamac (jamac - platac) odgovara vjerovniku kao glavni dužnik za cijelu obvezu i vjerovnik može zahtijevati njezino ispunjenje bilo od glavnog dužnika bilo od jamca, ili od obojice u isto vrijeme (solidarno jamstvo). Stoga je nesumnjivo da na strani tužitelja postoji pravni interes za podnošenje tužbe i protiv četvrtotužene.
Županijski sud u Varaždinu, 14 Gžx. 200/11, od 6. VI. 2012.

- c) “ U konkretnom slučaju tuženica se obvezala kao jamac platac, pa slijedom toga odgovara vjerovniku kao I glavni dužnik solidarno u smislu čl. 1004. St. 3. ZOO. Prema tome, nije uvjet vođenja sudskog postupka prethodni pokušaj namirenja od glavnog dužnika, jer se radi o solidarnom, a ne

o supsidijarnom jamstvu (čl. 1004. St. 1 ZOO). Stoga je posve irelevantno je li se tužiteljica prethodno pokušala namiriti od glavnog dužnika, pa utoliko taj ponovljeni prigovor revidentice nije osnovan.”

Vrhovni sud Republike Hrvatske, Rev x 236/2009-2 od 4. VI. 2009.

Međutim, važno je razlikovati solidarno jamstvo i pasivnu solidarnu odgovornost odnosno solidarnu obvezu.⁷²

Prvenstveno, obveza solidarnog jamca uvijek je akcesorna, čak i ako se radi o spomenutim iznimkama kad je vjerovnik ovlašten zahtijevati ispunjenje od jamca bez prethodnog pozivanja glavnog dužnika na ispunjenje. Nasuprot tome, obveza solidarnog dužnika uvijek je samostalna obveza te samim time ne ovisi o postojanju druge obveze.⁷²

Nadalje, solidarni jamac, ispunjenjem obveze glavnog dužnika, stupa na mjesto vjerovnika u odnosu prema glavnom dužniku dok kod solidarnog dužnika to svakako nije slučaj.⁷³

Naposlijetku, podmirenjem vjerovnikove tražbine solidarni jamac stječe pravo regresnim zahtjevom od glavnog dužnika tražiti povrat svega što je isplatio vjerovniku dok solidarni dužnik koji je ispunio obvezu ima pravo regresa samo na dio obveze koji ne otpada na njega, budući da je i on dužnik u toj obvezi.⁷⁴

⁷² GORENC i suradnici, op. cit. (bilj. 10), str. 182.

⁷³ ⁷⁴ *Ibidem*.

⁷⁵ Čl. 112. ZOO

8.1.3. SUJAMSTVO ILI SUPORUČANSTVO

Ako za ispunjenje iste obveze vjerovniku jamči više jamaca, nastaje sujamstvo, a odgovornost sujamaca je solidarna.⁷⁵ Sujamci odgovaraju vjerovniku solidarno, neovisno je li jamstvo nastalo na temelju jednog zajedničkog ugovora ili je svaki od jamaca odvojeno sklapao ugovor o jamstvu s vjerovnikom. Kod sujamstva spomenuta se solidarnost predmnijeva, ali moguće je ugovorom o jamstvu drukčije urediti odgovornost svih ili pojedinih sujamaca. Kao u slučaju redovnog jamstva, obveza sujamaca je akcesorna i supsidijarna.

Sukladno tome, po dospijeću obveze, vjerovnik se mora prvo obratiti glavnom dužniku radi ispunjenja obveze pa tek onda, u slučaju neuspjeha, može zahtijevati ispunjenje od bilo kojeg od sujamaca. Međutim, ako su se sujamci obvezali kao solidarni jamci s glavnim dužnikom, vjerovnik može zahtijevati ispunjenje dospjele obveze od svakoga od navedenih.

Kad obvezu u cijelosti ispuni jedan od sujamaca, on se mora radi regresa prvenstveno obratiti glavnom dužniku. Tek ako se ne uspije namiriti od glavnog dužnika, ima pravo zahtijevati od ostalih jamaca da mu svaki od njih nadoknadi dio koji pada na njega.⁷⁶ Ako se sujamac koji je podmirio obvezu u cijelosti ne bi pokušao prvenstveno namiriti od glavnog dužnika, ostali sujamci bi mu mogli uspješno istaknuti prigovor *beneficium ordinis*.

⁷⁶ Na temelju čl. 125. ZOO, ČUVELJAK, J., op. cit. (bilj. 26), str. 31.

8.1.4. PODJAMSTVO ILI POTPORUČANSTVO

Ako treća osoba jamči vjerovniku da će ispuniti dospelu obvezu glavnog dužnika, ako je ne ispuni jamac, radi se o podjamstvu, a ta je treća osoba jamčev jamac.⁷⁷ Podjamac odgovara vjerovniku u istom opsegu kao i jamac. Odgovornost podjamca supsidijarna je u odnosu na jamčevu odgovornost, budući da vjerovnik može zahtijevati od podjamca ispunjenje obveze glavnog dužnika tek ako je ne ispuni jamac.

Prema navedenom, vjerovnik, po dospijeću obveze, prvo mora pisanim putem pozvati glavnog dužnika na ispunjenje obveze, a u slučaju neuspjeha, može zahtijevati ispunjenje obveze od jamca. Tek ako se vjerovnik ne uspije namiriti ni od glavnog dužnika niti od jamca, može se obratiti jamčevom jamcu radi ispunjenja dospjele obveze. Iz navedene je zakonske odredbe jasno da se vjerovnik mora pridržavati redoslijeda naplate budući da podjamac i jamac ne odgovaraju solidarno, ako nije drukčije određeno.

8.1.5. JAMSTVO ZA NAKNADU ŠTETE

Jamstvo za naknadu štete nastaje na temelju ugovora jamca i treće osobe (*fideiussior indemnitas*⁷⁸), kojim se ta treća osoba obvezuje jamcu koji je ispunio obvezu glavnog dužnika naknaditi štetu, odnosno sve što je za račun glavnog dužnika isplatio vjerovniku, ako se jamac ne uspije namiriti od glavnog dužnika.⁷⁹ ZOO ne predviđa jamstvo za naknadu štete kao posebnu vrstu

⁷⁷ Čl. 108. st. 4. ZOO

⁷⁸ „Jamstvo treće osobe da će naknaditi izdatke za slučaj da to ne učini glavni dužnik“, ROMAC, A., op. cit. (bilj. 14)

⁷⁹ JELČIĆ, O., op. cit. (bilj. 5), str. 927.

jamstva, ali budući da se može jamčiti za svaku pravovaljanu obvezu, nema zapreke za ugovaranje ovog oblika jamstva. Sklapanjem ugovora o jamstvu za naknadu štete preuzima se obveza jamčenja za buduću obvezu, s obzirom da će do obveze doći tek ako i kada se jamac neuspješno pokuša namiriti od glavnog dužnika regresnim zahtjevom. U odnosu ove vrste jamstva, u ulozi vjerovnika jest sam jamac, a u ulozi jamca je jamac za naknadu štete.⁸⁰ Iz navedenog je vidljivo da u jamstvu za naknadu štete ne sudjeluju ni vjerovnik ni glavni dužnik.

8.2. JAMČEVI PRIGOVORI

Prema načelu akcesornosti, obveza je jamca u pravilu kvalitativno i kvantitativno jednaka obvezi glavnog dužnika, pa u skladu s tim jamcu pripadaju svi prigovori glavnog dužnika prema vjerovniku. Upravo iz razloga što jamac odgovara za tuđu obvezu, on može protiv vjerovnikovog zahtjeva staviti sve prigovore koji pripadaju dužniku na temelju glavnog ugovora, primjerice prigovor zastare, prigovor da je došlo do otpusta duga, prigovor prijeboja i sl. Spomenuti prigovori pripadaju jamcu *ex lege*, stoga dužnikovo odricanje od prigovora ili njegovo priznanje vjerovnikovog potraživanja nema učinak prema jamcu.⁸¹ Međutim, jamac nema pravo isticati prigovore glavnog dužnika koji su strogo osobne naravi, kao što je prigovor poslovne nesposobnosti glavnog dužnika, ili prigovore vezane za pobožnost glavnog ugovora, primjerice zabluda dužnika pri sklapanju ugovora.⁸²

Uz navedeno, jamac može protiv vjerovnikovih zahtjeva isticati i

⁸⁰ ČUVELJAK, J. op. cit. (bilj. 26), str. 32.

⁸¹ Čl. 116. st. 2. ZOO

⁸² Na temelju čl. 116. st. 1. ZOO: JELČIĆ, O., op. cit. (bilj. 5), str. 928.; ČUVELJAK, J., op. cit. (bilj. 26), str. 34.

svoje osobne prigovore, bilo da potječu iz ugovora o jamstvu, primjerice zastara vjerovnikova potraživanja prema jamstvu, poslovna nesposobnost jamca i sl., i prigovore koji potječu iz nekog njihovog drugog odnosa, npr. prigovor prijeboja uzajamnih tražbina jamca s vjerovnikom.⁸³

8.3. OBVEZE VJEROVNIKA

ZOO predviđa određene obveze vjerovnika radi zaštite jamaca, budući da se ipak radi o jamčevoj odgovornosti za tuđi, dužnikov, dug.

Ako dužnik ne ispuni svoju obvezu u propisanom roku, vjerovnik je dužan bez odgađanja obavijestiti jamca o tome.⁸⁴ U protivnom, odgovara jamcu za štetu koju bi ovaj pretrpio zbog toga, budući da jamac odgovara, uz glavnu obvezu, i za sve troškove nastale zbog zakašnjenja glavnog dužnika. Iako nije zakonom propisan rok u kojem bi vjerovnik bio dužan obavijestiti jamca o zakašnjenju glavnog dužnika, smatra se da bi on to morao učiniti bez odgađanja, najkasnije sljedećeg dana od isteka roka ostavljenog glavnom dužniku radi ispunjenja obveze.⁸⁵

Budući da jamac ima pravni interes da glavni dužnik ispuni obvezu vjerovniku, jer će tako prestati i jamčeva obveza⁸⁶, ovlašten je poduzimati radnje kojima će spriječiti nastanak štete zbog nemarnosti vjerovnika. Tako je zakonom predviđena mogućnost oslobođenja jamca od odgovornosti ako vjerovnik odugovlači s pozivom glavnom dužniku na ispunjenje obveze.⁸⁷

⁸³ GORENC i suradnici, op. cit. (bilj. 10), str. 188.

⁸⁴ Čl. 117. ZOO

⁸⁵ GORENC i suradnici, op. cit. (bilj. 10), str. 189.

⁸⁶ MOMČINOVIĆ, H., „Ugovor o jamstvu“, Računovodstvo, revizija i financije, br. 10, 2000., str. 88.

⁸⁷ Čl. 118. st. 1. ZOO

Međutim, razlikuju se situacije kad je točno određen rok za ispunjenje obveze te kad takvog roka nema. U slučaju kad je rok dospelosti obveze glavnog dužnika određen, ako vjerovnik na poziv jamca, upućenog nakon dospelosti, ne zahtijeva od glavnog dužnika ispunjenje obveze u roku od mjesec dana, jamac se oslobađa svake odgovornosti.⁸⁸

Ako pak rok za ispunjenje obveze glavnog dužnika nije određen, a vjerovnik na poziv jamca, upućenog protekom jedne godine nakon sklapanja ugovora o jamstvu, u roku mjesec dana ne da potrebnu izjavu kojom određuje dan dospelosti obveze, jamac se oslobađa od odgovornosti.⁸⁹ Svrha odredbi o oslobođenju jamca od odgovornosti jest sankcioniranje nemarnosti vjerovnika, ali i poticanje jamca na poduzimanje aktivnosti prema vjerovniku.

Budući da, u slučaju da jamac ispuni obvezu glavnog dužnika, na njega prelazi tražbina vjerovnika sa svim sporednim pravima, vjerovnik je dužan čuvati sve garancije ispunjenja obveze, kako bi iste, nakon ispunjenja, mogle prijeći na jamca.

Ako vjerovnik napusti zalog ili drugo pravo kojim je bila osigurana njegova tražbina, ili ga svojom krivnjom izgubi pa time onemogućiti prijelaz tog prava na jamca, jamac se oslobađa odgovornosti prema vjerovniku i to u onoj mjeri koliko bi mogao dobiti korištenjem tog prava.⁹⁰ Ovo se pravilo odnosi kako na slučajeve kad je pravo nastalo prije sklapanje ugovora o jamstvu, tako i na slučajeve kad je ono nastalo nakon sklapanja ugovora.⁹¹ Svrha ove odredbe je sprječavanje oštećenja jamca koje bi nastalo

⁸⁸ Na temelju čl. 118. st. 1. ZOO 2015: ČUVELJAK, J., op. cit. (bilj. 26), str.34.; GORENC i suradnici, op. cit. (bilj. 9), str. 190.

⁸⁹ Čl. 118. st. 2. ZOO

⁹⁰ Čl. 119. st. 1. ZOO

⁹¹ Na temelju čl. 119. st. 1. ZOO-a, JELČIĆ, O., op. cit. (bilj. 5), str. 930.

vjerovnikovim odreknućem stvari ili prava i time onemogućilo ili otežalo jamčevo ostvarenje prava regresa od glavnog dužnika.

9. ODNOS JAMCA I DUŽNIKA

9.1. REGRES

Budući da je svrha jamstva osiguranje vjerovnika, a ne oslobađanje dužnika obveze, kad jamac ispuni obvezu glavnog dužnika, na njega prelaze sva vjerovnička prava ipso iure.⁹² Na jamca prelazi tražbina sa svim sporednim pravima i osiguranjima. Drugim riječima, dolazi do personalne zakonske subrogacije. Personalna je subrogacija promjena vjerovnika u obveznom odnosu, nakon što treća osoba ispuni obvezu umjesto dužnika te time stupa na mjesto vjerovnika.⁹³ Subrogacija može nastati na temelju zakona i ugovora. Zakonska personalna subrogacija nastaje kad obvezu ispuni treća osoba koja ima pravni interes da obveza bude ispunjena, npr. jamac, založni dužnik ili protivnik pobijanja kod paulijanske tužbe i sl. U tom slučaju, ispunjenjem obveze, po samom zakonu i neovisno o volji stranaka, dolazi do prijelaza vjerovnikove tražbine sa svim sporednim pravima na ispunitelja obveze.⁹⁴

Pritom, jamac je ovlašten od glavnog dužnika zahtijevati da mu naknadi sve što je isplatio za njegov račun, uključujući i kamate od dana isplate. Uz to, jamac ima pravo zahtijevati i naknadu troškova koji su nastali u sporu s vjerovnikom, od trenutka kad je obavijestio glavnog dužnika o tom sporu, te naknadu štete koja je nastala jamcu zbog dužnikova zakašnjenja ili zbog krivnje

⁹² KLARIĆ, P., VEDRIŠ, M., op. cit. (bilj. 9), str. 438.

⁹³ ⁹⁵ PRAVNI LEKSIKON, op. cit. (bilj. 4), str. 1542.

dužnika.⁹⁵

U slučaju djelomičnog ispunjenja obveze vjerovnika (npr. ako je jamac odgovarao samo za dio obveze glavnog dužnika), ne dolazi do prestanka odnosa između vjerovnika i glavnog dužnika iako prestaje odnos vjerovnika i jamca. Tada na jamca prelazi samo razmjerni dio osiguranja ispunjenja tražbine vjerovnika, a preostali dio osiguranja ostaje vjerovniku. Ako je vjerovnikova tražbina osigurana založnim pravom, prvenstvo pri naplati ima vjerovnik, a jamac će se regresnim zahtjevom moći namiriti tek nakon potpunog namirenja vjerovnika.⁹⁶

Kod solidarnih obveza s više dužnika, svaki od dužnika odgovara vjerovniku za cijelu obvezu te vjerovnik može zahtijevati ispunjenje od bilo kojeg od njih i ispunjenjem od strane bilo kojeg solidarnog dužnika, obveza se gasi.⁹⁷ U takvim slučajevima, solidarni dužnik koji je ispunio obvezu vjerovniku ima pravo zahtijevati od svakog solidarnog sudužnika da mu naknadi dio koji otpada na njega.⁹⁸ Međutim, nešto je drukčija situacija ako obvezu ispuni jamac jednog od više solidarnih dužnika. Budući da jamčevim ispunjenjem obveze dolazi do zakonske personalne subrogacije, on postaje vjerovnik svih solidarnih dužnika.⁹⁹

Slijedom navedenog, jamac, kao subrogirani vjerovnik, ovlašten je zahtijevati naknadu svega što je isplatio vjerovniku, uključujući troškove, od bilo kojeg solidarnog dužnika. Upravo iz razloga što je svrha jamstva osiguranje, ispunjenjem obveze od strane jamca jednog od solidarnih dužnika ne prestaje njihova obveza, dok bi kod pasivne solidarne odgovornosti obveza prestala čim bi je ispunio bilo koji od solidarnih dužnika.

Ako za isti dug jamči više jamaca, onaj koji je u cijelosti

⁹⁵ Čl. 120. st. 1. i 2. ZOO

⁹⁶ ČUVELJAK, J., op. cit. (bilj. 26), str. 35.

⁹⁷ Čl. 43. st. 1. ZOO

⁹⁸ Čl. 52. st. 1. ZOO

⁹⁹ GORENC i suradnici, op. cit. (bilj. 10), str. 193.

ispunio obvezu vjerovnika, ima pravo zahtijevati od ostalih jamaca da mu svaki od njih naknadi dio koji pada na njega.¹⁰⁰

9.2. PRAVO JAMCA NA PRETHODNO OSIGURANJE

Već je spomenuto da se ugovor o jamstvu može sklopiti i bez znanja, pa time i suglasnosti, glavnog dužnika. Međutim, jamac koji se obvezao sa znanjem odnosno odobrenjem glavnog dužnika može od dužnika zahtijevati osiguranje za njegove eventualne zahtjeve u tri slučaja: ako dužnik nije ispunio svoju dospjelu obvezu, ako je vjerovnik zatražio naplatu od jamca sudskim putem ili ako se imovinsko stanje dužnika znatno pogoršalo nakon sklapanja ugovora o jamstvu.¹⁰¹

“Pravo zahtjeva na prethodno osiguranje jamac ima pod pretpostavkom da između jamca i glavnog dužnika postoji prethodni odnos (koji može biti ugovorni, jednostrana izjava volje jamca itd.), ali minimum koji se zahtijeva za ovo pravo jamca je odobrenje ili barem znanje dužnika.”¹⁰² Prethodno se osiguranje može sastojati od hipoteke, davanja mjenice, zaloga, jamstva za naknadu štete i sl. Jamac je ovlašten zahtijevati prethodno osiguranje prije nego ispuni obvezu vjerovnika, ali nema ograničenja da on to zahtijeva i nakon namirenja tražbine.

9.3. GUBITAK PRAVA NA NAKNADU

Budući da ugovor o jamstvu sklapaju vjerovnik i jamac, bez potrebe odobrenja dužnika, vjerovnik mora obavijestiti jamca da

¹⁰⁰ Čl. 125. ZOO

¹⁰¹ Čl. 122. ZOO

¹⁰² GORENC i suradnici, op. cit. (bilj. 10), str. 194.

glavni dužnik nije ispunio svoju dospjelu obvezu, odnosno da je u zakašnjenju, a jamac mora pisanim putem obavijestiti glavnog dužnika o namjeri ispunjenja njegove obveze. Spomenuto obavješćavanje je važno kako ne bi došlo do dvostrukog ispunjenja obveze, od strane glavnog dužnika i jamca.

Naime, ako jamac ispuni vjerovniku obvezu glavnog dužnika, bez prethodnog obavješćavanja, glavni dužnik tada protiv jamca iskoristiti sva pravna sredstva kojima je mogao odbiti zahtjev vjerovnika u času ispunjenja obveze.¹⁰³ U tom slučaju, jamac gubi pravo regresa od glavnog dužnika te jedino može zahtijevati od vjerovnika povrat onoga što je podmirio.

Ako bi jamac podmirio obvezu glavnog dužnika, bez prethodne obavijesti, a dužnik je, neznajući za jamčevo podmirenje, ponovno podmirio istu obvezu, jamac ne bi mogao zahtijevati naknadu od dužnika. U tom slučaju, jamac bi se jedino mogao obratiti vjerovniku sa zahtjevom da mu vrati podmireno¹⁰⁴, po općim pravilima o stjecanju bez osnove.

Također, jamac, ako ispuni vjerovniku obvezu bez znanja glavnog dužnika, a ta ista obveza bude naknadno na dužnikov zahtjev poništena ili ugašena prijebojem, nema pravo regresa od glavnog dužnika nego bi samo mogao od vjerovnika zahtijevati povrat onoga što je podmirio.¹⁰⁵

10. ZASTARA

S obzirom da je jedan od temeljnih elemenata jamstva akcesornost, pravilo je da zastara obveze glavnog dužnika

¹⁰³ Čl. 123. st. 1. ZOO

¹⁰⁴ Čl. 123. st. 2. ZOO

¹⁰⁵ Čl. 124. ZOO „Pravo na povrat podmirenog“

podrazumijeva i zastaru jamčeve obveze.¹⁰⁶ Važno je naglasiti da odricanje od zastare glavnog dužnika nema učinka prema ostalim dužnicima, pa niti prema jamcima.¹⁰⁷ Ipak, zastara obveze jamca ovisi o tome je li riječ o redovitom odnosno običnom (supsidijarnom) ili solidarnom jamstvu.

Ako je zastarni rok za obvezu glavnog dužnika dulji od dvije godine, obveza jamca zastarijeva protekom dvije godine od dospelosti obveze glavnog dužnika.¹⁰⁸ Jasno je da se navedena zakonska odredba odnosi na redovita odnosno obična jamstva. Stoga, u toj vrsti jamstva jamčeva obveza najčešće zastarijeva prije obveze glavnog dužnika, o čemu vjerovnici, u praksi, rijetko vode računa.¹⁰⁹

Dakako, navedeno pravilo ne vrijedi ako se radi o solidarnom jamstvu. Budući da jamac platac odgovara vjerovniku jednako kao i glavni dužnik, i njegova će obveza zastarjeti u istom roku kao i obveza glavnog dužnika. Na sva pitanja koja nisu uređena posebnim pravilima primjenjuju se opća pravila o zastari.

Ako nastupe okolnosti zbog kojih zastara prestaje teći i proteklo vrijeme se gubi, govorimo o prekidu zastare. Do prekida zastare dovodi priznanje duga od strane dužnika, podizanje tužbe te svaka druga vjerovnikova radnja poduzeta pred sudom ili drugim nadležnim tijelom radi utvrđenja, osiguranja ili ostvarenja tražbine. Ako je do prekida zastare došlo nekim postupkom vjerovnika pred sudom protiv glavnog dužnika, prekid će zastare imati učinak i prema jamcu.¹¹⁰

¹⁰⁶ Čl. 126. st. 1. ZOO

¹⁰⁷ JELČIĆ, O., op. cit. (bilj. 5), str. 933.

¹⁰⁸ Čl. 126. st. 2. ZOO

¹⁰⁹ APPIO GIUNIO, M., „Zastarijevanje tražbine, zastara i posljedice- opća i neka izabrana pitanja“, Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu, Vol. 62., br. 5-6, 2012., str. 1684.

¹¹⁰ Čl. 126. st. 3. ZOO

Prekid zastare može biti posljedica određenog postupanja dužnika, npr. priznanje duga. Glavni dužnik zastaru može prekinuti izričitim radnjama, npr. davanjem izričite izjave o dugu, ili konkludentnim radnjama, npr. plaćanjem dijela duga ili pristankom na ustup tražbine ili na jamstvo.¹¹¹ U tim slučajevima, prekid zastare ne proizvodi učinak prema jamcu.

Nastupe li okolnosti zbog kojih zastarni rok ne može početi teći odnosno zbog kojih već započeta zastara prestaje teći dok te okolnosti ne prestanu, dolazi do zastoja zastare. Primjerice, do zastoja zastare može doći zbog posebne prirode odnosa vjerovnika i dužnika, npr. između bračnih drugova za vrijeme trajanja braka, ili zbog činjenica koje uzrokuju teškoće odnosno nemogućnost ostvarenja zahtjeva, npr. za tražbine osoba na vojnoj dužnosti za vrijeme mobilizacije zbog rata i slično.¹¹² Iz navedenog proizlazi da se razlozi za zastoj zastare odnose na tražbine određenih osoba ili određenih situacija, pa sukladno tome zastoj zastare obveze glavnog dužnika nema učinak prema jamcu.

Iz sudske prakse:

- a) " Glede položaja prednika 2., 3. i 4. za kojeg sudovi utvrđuju da je bio jamac obveze, dakle da je preuzeo na sebe obvezu ispuniti pravovaljanu i dospjelu obvezu dužnika ako ovaj to ne učini (čl. 997. St. 1. ZOO-a) valja istaknuti da sukladno odredbi čl. 1019. St. 1. ZOO-a zastarom obveze glavnog dužnika, zastarijeva i obveza jamca. To nadalje znači da, ako je prigovor zastare utemeljen u odnosu na glavnog dužnika, tada se niti ne može od jamca prisilno

¹¹¹ BILIĆ, A., „Priznanje duga koje dovodi do prekida zastare“, Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu, Vol. 67., br. 2., 2017., str. 265.

¹¹² PRAVNI LEKSIKON, op. cit. (bilj. 4.), str. 1825.

ostvariti pravovaljana i dospjela obveza glavnog dužnika.”
Vrhovni sud Republike Hrvatske, Rev x 983/2014-2 od 8. I.
2015.

11. PRESTANAK JAMSTVA ILI PORUČANSTVA

Osim u ranije spomenutim slučajevima zastare i odugovlačenja vjerovnika, jamstvo može prestati i u drugim određenim slučajevima. Budući da je obveza jamca akcesorne prirode, jamstvo prestaje ako je prestala obveza glavnog dužnika na bilo koji način.¹¹³

Također, do prestanka jamstva može doći samostalno, bez obzira što obveza glavnog dužnika i dalje postoji, primjerice raskidom ugovora o jamstvu, protekom roka za kojeg je jamac jamčio itd. Jamstvo, u pravilu, prestaje i obnovom ili novacijom. Obnova ili novacija ugovor je između vjerovnika i dužnika kojim se dotadašnji obveznopravni odnos preinačuje tako da se postojeća obveza zamjenjuje novom, a nova obveza ima različitu pravnu osnovu ili činidbu.¹¹⁴ Prestankom glavne obveze prestaju i sva sredstva njezina osiguranja te sva sporedna prava vezana uz nju. Tako ZOO određuje: “S prijašnjom obvezom prestaju i zalog i jamstvo, osim ako je s jamcem ili zalogodavcem drukčije ugovoreno.”¹¹⁵ Iz navedenog proizlazi da je moguće s postojećim

¹¹³ Čl. 160. st. 2. ZOO

¹¹⁴ MOMČINOVIĆ, H., „Obnova (novacija) prema Zakonu o obveznim odnosima”, Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu, Vol. 62., br. 5-6, 2012., str. 1709.

¹¹⁵ Čl. 147. st. 2. ZOO

jamcem ili zalogodavcem ugovoriti da će od sada osiguravati ispunjenje novonastale obveze.¹¹⁶

12. ZAKLJUČAK

Institut jamstva jedan je od najvažnijih oblika osiguranja obveznih odnosa, kako u rimskom pravu, tako i u modernim zakonodavstvima. Ugovorom o jamstvu jamac se obvezuje vjerovniku da će ispuniti njegovu pravovaljanu dospjelu tražbinu, ako to ne učini glavni dužnik. Jamac odgovara za ispunjenje tuđe obveze, pa time vjerovnik dobiva još jednog dužnika za isti dug.

Jamčeva je obveza akcesorna, što znači da uvijek ovisi o obvezi glavnog dužnika i dijeli njenu pravnu sudbinu sve dok traje ugovor o jamstvu. Dvije su iznimke načela akcesornosti.

Prvenstveno, ako u postupku stečaja dođe do smanjenja obveze glavnog dužnika, ne smanjuje se i obveza jamca te on i dalje odgovara za ispunjenje cijele obveze za koju je jamčio. Do druge iznimke dolazi u slučaju smrti glavnog dužnika. Naime, nasljednici glavnog dužnika odgovaraju za njegove dugove, ali samo do visine naslijeđenog dijela. Međutim, jamčeva obveza se ne smanjuje te on odgovara za obvezu u opsegu u kojem je jamčio.

Prestankom obveze glavnog dužnika prestaje i obveza jamca.

Supsidijarnost je karakteristika redovitog ili običnog jamstva, prema kojoj vjerovnik može zahtijevati od jamca ispunjenje obveze samo ako je najprije zatražio ispunjenje od glavnog dužnika.

Kad jamac podmiri vjerovnikovo potraživanje, na jamca prelazi tražbina vjerovnika, a ugovor o jamstvu prestaje. Dakako, time ne prestaje obveza glavnog dužnika, koji sada odgovara jamcu.

No, ako je ugovoreno solidarno jamstvo, jamac platac odgovara

¹¹⁶ MOMČINOVIĆ, H., op. cit. (bilj. 106.), str. 1709.

vjerovniku na isti način i pod istim uvjetima kao i glavni dužnik, što znači da se vjerovnik ne mora pridržavati redoslijeda naplate. Naime, u slučaju solidarnog jamstva, vjerovnik ima pravo izbora hoće li ispunjenje obveze zahtijevati prvenstveno od glavnog dužnika ili od jamca platca ili od obojice istovremeno. U trgovačkim se ugovorima predmnijeva solidarna odgovornost jamca.

Vjerovniku za isti dug može jamčiti više osoba, pa se radi o sujamstvu. Zakonska je predmnijeva da sujamci vjerovniku odgovaraju za obvezu glavnog dužnika solidarno. Međutim, položaj sujamaca prema glavnom dužniku može biti supsidijaran ili solidaran. U trgovačkim se ugovorima pretpostavlja da glavni dužnik i sujamci solidarno odgovaraju za ispunjenje obveze vjerovniku.

Svrha instituta jamstva jest pružanje sigurnosti vjerovniku da će njegova tražbina biti podmirena, pa se time smanjuje rizik neispunjenja obveza i potiče se pravni promet.

POPIS LITERATURE:

1. Zakon o obveznim odnosima (NN 35/05, 41/08, 125/11, 78/15, 29/18)
2. BEGO, TINO: *Pojačanje obveznog odnosa (ugovora)*, Računovodstvo, revizija i financije, XXVII, br.12, 2017.
3. RAFFAELLI, BOGOLJUB: *Jamstvo*, Hrvatska gospodarska revija, Vol. 49, br. 1., 2000.
4. GRUPA AUTORA, *Pravni leksikon*, Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2007.
5. JELČIĆ, OLGA: *Jamstvo*, Pravo u gospodarstvu, br. 11-12, 1994.
6. KLARIĆ, PETAR; VEDRIŠ, MARTIN: *Građansko pravo*, 2014.
7. GORENC, VILIM; BELANIĆ, LORIS; MOMČINOVIĆ, HRVOJE; PERKUŠIĆ, ANTE; PEŠUTIĆ, ANDREA; SLAKOPER, ZVONIMIR; VUKELIĆ, MARIO; VUKMIR, BRANKO: *Komentar Zakona o obveznim odnosima*, 2014.
8. HORVAT, MARIJAN, *Rimsko pravo*, Zagreb, 1977.
9. BORAS, MILE; MARGETIĆ, LUJO: *Rimsko pravo*, Zagreb, 1980.
10. ROMAC, ANTE: *Rječnik latinskih pravnih izraza*, Zagreb, 1992.
11. JAKŠIĆ, TOMISLAV: *Predmet jamstva- za koje se obveze može jamčiti?*, Pravo u gospodarstvu, br. 3, 2014.
12. ČUVELJAK, JELENA: *Jamstvo*, Hrvatska pravna revija 7, br. 2, 2007.
13. Stečajni zakon (NN 71/15, 104/17)
14. Zakon o nasljeđivanju (NN 48/03, 163/03, 35/05, 127/13, 33/15, 14/19)
15. MOMČINOVIĆ, HRVOJE: „*Ugovor o jamstvu*“, Računovodstvo, revizija i financije, br. 10, 2000.
16. APPIO GIUNIO, MILJENKO: „*Zastarijevanje tražbine, zastara i posljedice- opća i neka izabrana pitanja*“, Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu, Vol. 62., br. 5-6, 2012.
17. BILIĆ, ANTUN; „*Priznanje duga koje dovodi do prekida zastare*“, Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu, Vol. 67., br. 2., 2017.
18. MOMČINOVIĆ, HRVOJE: „*Obnova (novacija) prema Zakonu o obveznim odnosima*“, Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu, Vol. 62., br. 5-6, 2012.